

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Al doilea raport de evaluare a îndeplinirii angajamentelor pentru aderarea la UE a fost publicat

Radiografia audierilor Comisiei Pre-vetting (VI) – noi candidați non-judecători la CSM

Peste 400 de judecători și procurori vor fi supuși vettingului. Cine sunt aceștia și cum vor fi evaluați?

Parlamentul a modificat radical procedura de examinare a cauzelor de către CSJ

Noi modificări la procedura penală votate în lectură finală

Mecanismul de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor a fost modificat

Sondaj: Numărul judecătorilor care susțin vettingul din justiție este mai mare decât al celor care se opun

Combaterea maltratării – stagnare sau progres pentru Republica Moldova?

PE SCURT

AL DOILEA RAPORT DE EVALUARE A ÎNDEPLINIRII ANGAJAMENTELOR PENTRU ADERAREA LA UE A FOST PUBLICAT

La 20 iulie 2023, CRJM, în colaborare cu Institutul pentru Politici și Reforme Europene și Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”, a prezentat **cel mai recent raport** privind gradul de realizare de către autoritățile naționale a celor nouă angajamente pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

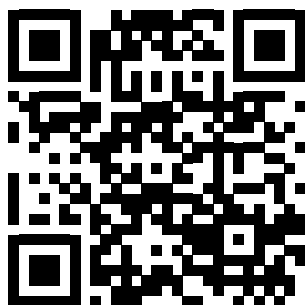
Raportul cuprinde principalele progrese, constrângeri și priorități revizuite și actualizate pentru perioada 1 iulie 2022 – 30 iunie 2023. Astfel, din cele **60 de acțiuni** asumate de autorități, 24 de acțiuni (40%) au fost implementate fără curențe, 25 de acțiuni (41,66%) au fost implementate cu unele rezerve, 10 acțiuni (16,66%) urmează a fi îndeplinite, iar o acțiune (1,67%) a fost realizată cu rezerve substanțiale. Concluziile raportului relevă că până la sfârșitul lunii iunie 2023, majoritatea acțiunilor corespunzătoare celor **9 angajamente** au fost implementate.

Media „generală” de implementare a angajamentelor constituie 4,24 puncte din pragul maxim de 5 puncte. Domeniile de progres notabil includ gestionarea finanțelor publice, protecția drepturilor omului și cooperarea cu societatea civilă. Cel mai bun calificativ – 5 puncte – este atribuit reformei ce vizează gestionarea finanțelor publice, unde toate acțiunile au fost îndeplinite. Au fost înregistrate progrese și în domeniul protecției drepturilor omului, apreciat cu 4,75 puncte, urmat de domeniul cooperării cu societatea civilă, apreciat cu 4,6 puncte, unde toate acțiunile au fost îndeplinite, însă cu unele curențe nesemnificative. De asemenea, domeniul combaterii criminalității organizate a fost evaluat cu 4,35 puncte – majoritatea acțiunilor sunt implementate, două urmând să fie finalizate în curând.

Reforma justiției a fost evaluată cu 4 puncte, ceea ce înseamnă că majoritatea acțiunilor planificate au fost implementate cu unele rezerve nesemnificative. Autoritățile urmează să asigure funcționalitatea deplină a Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor. Eforturile de combatere a corupției și de „de-oligarhizare” necesită încă o atenție dedicată. La finele lunii iunie 2023, progresele în aceste domenii au fost evaluate cu doar 3,77 și 3,7 puncte, respectiv. În aceste domenii rămân prioritare delimitarea clară a competențelor dintre autoritățile anticorupție, fortificarea Procuraturii Anticorupție

SUSȚINE CRJM

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Autoritățile au fost mai eficiente în reformarea gestionării finanțelor publice, consolidării protecției drepturilor omului și cooperării cu societatea civilă, însă au admis restanțe în procesul de-oligarhizării și combaterii corupției.

de a investiga corupția mare, precum și implementarea Planului de măsuri de de-oligarhizare.

Versiunea online în limba română și limba engleză a Raportului sunt disponibile pe pagina www.euromonitor.md.

RADIOGRAFIA AUDIERILOR COMISIEI PRE-VETTING (VI) – NOI CANDIDAȚI NON-JUDECĂTORI LA CSM

La 19 mai 2023, Comisia Pre-vetting a **anunțat** despre demararea procedurii de evaluare al celui de al doilea grup de candidați non-judecători la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Potrivit **legii**, CSM-ul este format din șase membri judecători de carieră și șase membri non-judecători, propuși de Parlament. Urmare evaluării în luna martie a primului grup de candidați înaintați de legislativ, din totalul de 12 persoane, doar 3 au promovat evaluarea (detalii în Buletinul informativ CRJM nr. 55). În cadrul **ședinței plenare** din 30 martie 2023, Parlamentul a **numit** la CSM toate trei persoane evaluate pozitiv, iar la 5 mai 2023 a remis Comisiei Pre-vetting **lista noilor nouă candidați** non-judecători la CSM, în vederea suplinirii celorlalte trei funcții rămase vacante.

La 14 iulie 2023, a fost audiată **Aliona Corcenco**, care a fost întrebată despre sursa mijloacelor financiare, în mărime de 10 000 EUR, depuse pe conturile sale bancare și ale unei rude apropiate. În aceeași zi, a fost audiat și **Veaceslav Guțan**, care a fost întrebat despre nedeclararea unor credite contractate în 2012 și 2014, dar și despre nedeclararea în perioada 2012 – 2014 a unor conturi bancare salariale și de pensie, deținute de către candidat și soția sa.

La 19 iulie 2023, a fost audiat **Vitalie Sîli**, care a fost întrebat cu privire la un împrumut cu dobânda zero, în mărime de 12 000 EUR, primit în 2019 de la sora sa pentru procurarea și repararea unui automobil. La fel, Comisia s-a interesat cu privire la donarea de către acesta, în 2016, a unui apartament în Chișinău către sora sa. Tot în aceeași zi a fost audiată **Lucia Popescu**, care a fost întrebată despre nedeclararea în perioada 2012 – 2014 a opt conturi bancare active deschise pe numele candidatei și a soțului acesteia, două împrumuturi contractate în 2007 și 2012, în cadrul cărora soțul candidatei avea calitatea de codebitor și fidejutor, dreptul de proprietate a soțului candidatei asupra unui apartament din Chișinău, obținut în 2004, urmare a privatizării. Conex, candidata a fost întrebată despre nedeclararea în 2020 de către soțul acesteia a unor economii financiare în mărime de 8 000 EUR, dar și despre sursa rambursării unui credit contractat de către soț în 2016. La fel, a fost audiată candidata **Ana Tipa**, care a fost întrebată despre nedeclararea declarației cu privire la venituri pe perioada concediului de îngrijire a copilului între anii 2014 – 2016, dar și despre nedeclararea declarației pentru anul 2019. Totodată, Comisia s-a interesat despre nedeclararea în perioada 2012 – 2013 a zece conturi bancare deținute de soțul candidatei, despre nedeclararea venitului acestuia pentru anul 2012, dar și despre nedeclararea de către candidată a unei donații în mărime de 4 000 EUR, primită în 2013 de la tatăl său, precum și nedeclararea în 2020 a trei conturi bancare.

Comisia Pre-vetting a finalizat audierile celui de al doilea grup de candidați non-judecători la CSM. Stilul de viață al candidaților, nerespectarea regimului declarării averii, sursa economiilor în numerar, subevaluarea prețurilor de vânzare-cumpărare a bunurilor, nedeclararea donațiilor și a conturilor bancare – acestea au fost doar unele dintre subiecte despre care s-a interesat Comisia.

La 19 iulie 2023, a fost audiat [Iulian Muntean](#), care a fost întrebat despre mai multe donații în mărimi de peste 5 milioane MDL primite de la socrii săi, în perioada 2008 – 2022, în special despre un transfer bancar în mărime de peste 4 milioane MDL, primit în 2022 sub formă de donație, pentru procurarea unui automobil. Totodată, candidatul a fost întrebat despre achiziționarea unui apartament în 2008 și divergența în mărime de 50 000 EUR dintre prețul apartamentului și actele bancare ce atestă transferul mijloacelor financiare pentru procurarea acestuia.

La 21 iulie 2023 a fost audiat [Leonid Chirtoacă](#), el fiind întrebat despre economiile în numerar în sumă de peste 45 000 EUR, acumulate în perioada 2008 – 2018, despre un împrumut acordat în 2008 în sumă de 10 000 EUR, dar și despre achiziționarea în 2019 a unui apartament în România la preț de 52 000 EUR. Tot în aceeași zi a fost audiat ultimul candidat [Nicolae Agachi](#). Acesta a fost întrebat despre sursa mijloacelor financiare pentru procurarea unui teren și construcția unei case de către mama sa, care în perioada premergătoare a înregistrat venituri modeste, iar în prezent bunurile sunt folosite de către candidat și familia lui. El a mai fost întrebat despre sursa mijloacelor financiare pentru acordarea în 2021 a două împrumuturi unor companii private, dar și despre procurarea și vinderea a două automobile la prețuri sub media de piață, precum și despre neplata impozitului pe venit pentru creșterea de capital, urmare vinderii automobilelor.

Candidatul [Vanu Jereghi](#) s-a retras din concurs, ceea ce echivalează cu nepromovarea evaluării, iar ceilalți opt candidați audiați încă așteaptă deciziile.

PESTE 400 DE JUDECĂTORI ȘI PROCURORI VOR FI SUPUȘI VETTINGULUI. CINE SUNT ACEȘTIA ȘI CUM VOR FI EVALUAȚI?

La 31 iulie 2023, Parlamentul a adoptat [Legea cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor](#) (Legea cu privire la vetting). Documentul a fost îmbunătățit în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția (pentru detalii, a se vedea [Buletinul CRJM nr. 58](#)) și va intra în vigoare la publicarea în Monitorul Oficial.

Legea are scopul sporirii încrederii societății în justiție și asigurarea integrității judecătorilor și procurorilor. Ea prevede verificarea integrității etice și financiare a tuturor judecătorilor curților de apel, a tuturor procurorilor procuraturilor specializate, a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, a procurorului general și a adjuncților acestuia, a celorlalți procurori șefi și a adjuncților lor, precum și a șefilor secțiilor Procuraturii Generale. De asemenea, vor fi evaluați candidații care au câștigat concursurile pentru aceste funcții până la 31 decembrie 2025. Evaluarea judecătorilor și candidaților pentru Curtea Supremă de Justiție (CSJ) este prevăzută de [Legea nr. 65/2023](#), adoptată în primăvara acestui an și care deja este în vigoare (pentru detalii, a se vedea [Buletinul CRJM nr. 55](#)). Nu vor fi supuși evaluării persoanele care au promovat evaluarea prevăzută de [Legea nr. 26/2022](#) (evaluarea candidaților pentru

Comisia Pre-vetting urmează să finalizeze evaluarea candidaților până la 1 septembrie 2023. Ulterior, evaluarea candidaților rămași va fi făcută de către cele două comisii create prin Legea cu privire la vetting.

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) și Consiliul Superior al Procurorilor (CSP)), evaluarea prevăzută de Legea 65/2023 (evaluarea CSJ) și judecătorii sau procurorii care demisionează în timp de 20 de zile de la începutul evaluării lor.

Conform Legii cu privire la vetting, evaluarea judecătorilor și procurorilor va fi realizată de două comisii compuse din trei experți naționali și trei experți străini fiecare. Vettingul judecătorilor va fi efectuat de comisia care în prezent evaluează judecătorii și candidații pentru CSJ. Procurorii vor fi evaluați de o altă comisie, care va fi creată în termen de 40 de zile lucrătoare de la intrarea în vigoare a legii. Cei șase membri ai fiecărei comisii sunt numiți cu votul a 3/5 din deputații aleși. Cei trei membri naționali sunt numiți la propunerea fracțiunilor parlamentare, iar cei trei experți străini sunt propuși de partenerii de dezvoltare. Comisiile de vetting au independență funcțională și decizională totală.

Comisia va analiza dacă subiecții evaluării au respectat etica profesională, dacă au luat decizii arbitrare, dacă nu au admis evaziuni fiscale de proporții și dacă își pot justifica averea. Sfârșitul evaluării va culmina cu audierea subiectului evaluării. Până la audiere, candidatul va fi informat despre suspiciunile pe care le are Comisia în privința sa. Audierea va fi de regulă publică, iar înregistrarea video va fi publicată pe internet.

Urmare a evaluării, Comisia va întocmi un raport care conține faptele relevante, motivele și recomandarea privind promovarea sau nepromovarea evaluării. Comisiile vor adopta rapoartele în complete de trei membri. În caz de lipsă de unanimitate a celor trei membri ai completului, raportul va fi adoptat de toți cei șase membri ai Comisiei. Raportul va fi expediat CSM sau CSP, care va lua o hotărâre finală. Raportul Comisiei nu va fi publicat decât după adoptarea hotărârii CSM sau CSP. Dacă se constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care pot avea impact determinat asupra rezultatului evaluării, CSM sau CSP va putea dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare. Hotărârea CSM sau CSP va putea fi contestată la CSJ de către subiectul evaluării. Trei judecători ai CSJ care au promovat vettingul pot dispune o singură dată reevaluarea.

Judecătorii și procurorii care au promovat vettingul își vor putea continua activitatea. Cei care nu vor promova evaluarea vor fi eliberați din funcție și nu vor mai avea dreptul de a exercita funcția de judecător, procuror și alte funcții de demnitate publică de la 5 la 7 ani, fiind totodată lipsiți de dreptul la indemnizația unică de concediere și dreptul la pensia specială.

Legea adoptată mai prevede că [Comisia Pre-vetting](#) va finaliza evaluarea tuturor candidaților pentru CSM și CSP pe care i-a primit până la 1 septembrie 2023. Ceilalți candidați pentru CSM și colegiile de selecție și disciplină a judecătorilor și procurorilor vor fi evaluați de către cele două comisii prevăzute de Legea cu privire la vetting.

Din 1 septembrie 2023, competența CSJ se îngustează, iar procedura de examinare a recursurilor se simplifică. CSJ va fi interesată în principal de recursurile care pot consolida practica judecătorească.

PARLAMENTUL A MODIFICAT RADICAL PROCEDURA DE EXAMINARE A CAUZELOR DE CĂTRE CSJ

La 31 iulie 2023, Parlamentul a adoptat cadrul conex reformei Curții Supreme de Justiție (CSJ). **Legea aprobată** conține modificări semnificative menite să consolideze rolul CSJ de unificare a practicii judiciare și capacitatea sa de a reține spre examinare doar cauzele care au importanță pentru consolidarea jurisprudenței sau cele care vizează încălcări deosebit de grave ale legii. Noile temeuri de recurs vor intra în vigoare la 1 septembrie 2023.

Legea modifică temeurile de recurs și simplifică procedura de examinare a acestora. Principalele temeuri de recurs sunt interpretarea legii contrar jurisprudenței uniforme a CSJ, schimbarea sau consolidarea jurisprudenței CSJ prin admiterea recursului, admiterea neîntemeiată a unui apel introdus tardiv sau respingerea unui apel depus în termen, dacă hotărârea este arbitrară sau bazată în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, situația în care completul de judecată nu a fost compus potrivit legii. În consecință, temeurile pentru recurs se îngustează considerabil, însă recursurile depuse până la 1 septembrie 2023 vor fi examinate conform temeurilor prevăzute de lege la data depunerii acestora.

Parlamentul a modificat și criteriile de admisibilitate a recursurilor, dar și procedura de examinare a acestora. De regulă, CSJ urmează să judece recursurile și revizuirile în complete din trei judecători. În cazul în care cauza prezintă un interes deosebit pentru uniformizarea practicii judecătorești, recursul poate fi examinat de un complet din cinci sau nouă judecători. Temeurile de inadmisibilitate de asemenea au fost lărgite. Astfel, recursul va putea fi declarat inadmisibil deoarece este vădit neîntemeiat sau dacă problema juridică invocată în el nu este de importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței. Recursul poate fi declarat inadmisibil la orice etapă, inclusiv la etapa primirii lui, chiar și fără a solicita referință de la partea opusă.

De regulă, recursul va fi judecat fără citarea părților. Recursurile în care se invocă temeinic examinarea arbitrară a cauzei de curțile de apel sau modificarea practicii CSJ vor fi examinate în ședință publică. CSJ poate decide examinarea în ședință publică și a altor cauze.

Dacă admite un recurs pentru a casa o hotărâre arbitrară sau bazată în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, CSJ emite o încheiere pe care o trimite Inspecției judiciare. Aceasta reprezintă o măsură de prevenire a arbitrariului. Totuși, pornirea sau nepornirea procedurii disciplinare ține de competența exclusivă a inspectorului.

Legea extinde temeurile de revizuire și abolește recursul în anulare în procesul penal. Depunerea cererii de revizuire nu va mai fi condiționată de acordul procurorului, iar cererile de revizuire în care se invocă vicii de procedură se vor examina de către instanța care a emis ultima hotărâre judecătorească în dosar, similar procedurii civile în prezent.

Prin aceste modificări a fost readusă competența CSJ de a examina ca prima și ultima instanță contestațiile împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor. Examinarea contestațiilor va fi făcută de un complet din trei judecători, iar hotărârea acestora este irevocabilă.

NOI MODIFICĂRI LA PROCEDURA PENALĂ VOTATE ÎN LECTURĂ FINALĂ

La 31 iulie 2023, Parlamentul a votat în lectură finală **proiectul de lege** pentru modificarea Codului de procedură penală (CPP) și a Codului contravențional. Noile modificări vizează simplificarea și eficientizarea procedurilor de examinare a cauzelor penale la etapa prejudiciară și judiciară, precum și revizuirea mecanismelor procesuale din perspectiva egalității armelor. Scopul elaborării proiectului de lege este îmbunătățirea legislației procesual-penale și executarea mai multor hotărâri ale Curții Constituționale.

În martie 2022, a demarat procesul de modificare a CPP prin crearea unui grup de lucru de către Ministerul Justiției (MJ), din care a făcut parte și CRJM. Din cauza numeroaselor propuneri prezentate de autorități, proiectul a fost revizuit de mai multe ori de către MJ și scos repetat la avizare, iar la 11 iulie 2023, și Parlamentul a organizat **audieri publice** pe marginea acestuia. Ulterior, între lecturi, proiectul de lege a fost amendat de câțiva deputați ai Partidului Acțiune și Solidaritate, în partea ce se referă la competența teritorială în materie penală a instanței, clarificarea atribuțiilor procurorului ierarhic superior și revizuirea repetată a articolelor care se referă la competența Procuraturii Anticorupție și a Centrului Național Anticorupție.

CRJM a prezentat mai multe opinii juridice pe marginea proiectului de lege (nr. 9/22, nr. 52/22, nr. 30/23, nr. 37/23), unele fiind acceptate de legiuitor, altele însă considerate prea inovative. Propunerile neacceptate se referă, în mare parte, la renunțarea la caracterul absolut al urmăririi penale, un mecanism prevăzut de directivele Uniunii Europene, amendarea sistemului de examinare a plângerilor împotriva acțiunilor organului de urmărire penală și eficientizarea examinării cauzelor penale în curțile de apel. A mai fost propusă introducerea ședinței preliminare cu reguli destul de rigide, pentru a evita tergiversările cauzelor penale în judecată. Lista martorilor, nulitatea probelor, recuzările și alte chestiuni de procedură vor trebui anunțate și examinate la începutul judecării cauzei. De asemenea, a fost reiterată necesitatea unei digitalizări și simplificări mai mari a urmăririi penale, pentru a spori viteza procedurilor.

Toate propunerile de modificare au fost discutate detaliat în cadrul unei mese rotunde, organizate la 3 februarie 2023 de către MJ, în parteneriat cu CRJM și Fundația Soros Moldova (a se vedea Buletinul informativ nr. 54).

Chiar dacă modificările adoptate de Parlament sunt progresive, totuși, procedura penală necesită a fi îmbunătățită prin oferirea mai multor garanții părții apărării la faza de urmărire penală și eficientizarea procedurii de examinare a cauzelor în judecată.

Amendamentele aprobate vizează transferarea Inspecției procurorilor din subordinea Procuraturii Generale în cea a CSP, comasarea colegiilor de selecție și evaluare, dar și revizuirea componenței CSP.

MECANISMUL DE SELECȚIE, EVALUARE ȘI RĂSPUNDERE DISCIPLINARĂ A PROCURORILOR A FOST MODIFICAT

La 31 iulie 2023, Parlamentul a adoptat în lectură finală amendamentele la mecanismul de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor. Inițiativa legislativă a fost elaborată de Ministerul Justiției. Scopul legii este de a asigura independența procurorilor, fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor (CSP) și a activității colegiilor sale, precum și revizuirea componenței CSP, potrivit recomandărilor GRECO. Amendamentele au intrat în vigoare la 4 august 2023, cu unele excepții.

Noua lege include mai multe prevederi novatorii. Principalele modificări vizează revizuirea criteriilor de selecție și carieră a procurorilor, fiind excluse criteriile precum capacitatea de aplicare în practică a cunoștințelor, dar și activitatea didactică și cea științifică a candidaților. De asemenea, a fost revizuită modalitatea de calculare a mediei și punctajului oferit în cadrul procedurii de selecție a candidaților la funcția de procuror și în cadrul procedurii de promovare a procurorilor. Astfel, la aprecierea candidatului la funcția de procuror, punctajul este constituit din nota obținută la Institutul Național al Justiției (60%), punctajul acordat de Colegiul pentru selecția și evaluarea procurorilor (20%) și punctajul acordat de CSP (20%). În cazul carierei procurorilor, cel puțin 70% reprezintă rezultatul evaluării profesionale și cel mult 30% reprezintă punctajul oferit de CSP.

O altă inovație ține de constituirea noului Colegiu de selecție și evaluare a procurorilor prin comasarea Colegiului pentru selecția și cariera procurorilor și a Colegiului pentru evaluarea performanțelor. La fel, a fost revizuită componența CSP, numărul de membri fiind redus de la 13 la 10 – cinci membri fiind aleși din rândul procurorilor și patru din rândul societății civile. Au fost excluși: ministrul justiției, avocatul poporului și procurorul general. Președintele Consiliului Superior al Magistraturii, inclusiv interimar, rămâne singurul membru de drept din cadrul CSP. Legea a redus totodată și mandatul președintelui CSP de la 4 la 2 ani, în timp ce mandatul membrilor în CSP a fost majorat de la 4 la 6 ani, în ambele cazuri fiind vorba despre un mandat unic. Scopul acestei majorări a fost evitarea perpetuării aceluiași persoane în cadrul CSP și atragerea noilor profesioniști în domeniu.

O altă noutate ține de transferul Inspecției procurorilor din subordinea Procuraturii Generale în subordinea CSP. Mecanismul anterior a generat un șir de probleme legate de lipsa de independență și încredere în obiectivitatea inspectorilor din momentul în care aceștia se subordonau direct procurorului general. Această modificare a avut ca scop asigurarea independenței statutare, bugetare și funcționale a Inspecției procurorilor. La fel, termenul de tragere la răspundere disciplinară a procurorilor a fost majorat de la 1 la 2 ani de la data comiterii abaterii disciplinare, ca și termenul special de prescripție care a fost și el majorat de la 3 la 5 ani pentru încălcările de ordin procedural.

O parte din [propunerile și recomandările CRJM](#) expediate Parlamentului la 12 iunie 2023 au fost incluse în versiunea finală a legii.

SONDAJ: NUMĂRUL JUDECĂTORILOR CARE SUSȚIN VETTINGUL DIN JUSTIȚIE ESTE MAI MARE DECÂT AL CELOR CARE SE OPUN

La 12 iulie 2023, au fost lansate rezultatele unui sondaj efectuat în rândul judecătorilor, procurorilor și avocaților în perioada aprilie – iunie 2023. Sondajul a fost făcut la comanda CRJM și a avut scopul de a afla opinia specialiștilor cu privire la starea justiției, reformele din justiție și fenomenul corupției. La sondaj au participat 21% din toți judecătorii, procurorii și avocații din Republica Moldova. Sondaje similare au fost realizate în anii 2020 și 2015.

Sondajul din 2023 a confirmat că specialiștii au devenit mai încrezători în ceea ce privește independența justiției, reformele anunțate și combaterea corupției. 91% din judecători, 76% din procurori și 52% din avocați au răspuns că judecătorii sunt independenți. Fiind întrebați în ce măsură sunt siguri că judecătorii vor adopta o hotărâre legală în cauza sa sau a rudelor sale, 91% din judecători, 81% din procurori și 62% din avocați au răspuns afirmativ. La ambele întrebări au răspuns afirmativ un număr mai mare de specialiști decât în 2020.

92% din judecători, 78% din procurori și 51% din avocați au susținut în 2023 că soluțiile judecătorilor sunt adoptate fără influențare din exterior, considerabil mai mult decât în 2020. La întrebarea cine influențează judecătorii, judecătorii au indicat cel mai frecvent la politicieni (27%) și presă (23%). Procurorii și avocații de asemenea au plasat aceste două categorii în fruntea clasamentului, însă un număr mare de procurori și avocați au adăugat că judecătorii mai sunt influențați de Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) și de alți judecători.

Potrivit [Barometrului Opiniei Publice](#), la sfârșitul anului 2022 încrederea publică în justiție era la același nivel scăzut ca și în anul 2011. 82% din judecători și procurori sunt de părere că aceasta se datorează atacurilor politicianilor în adresa justiției, opinie împărtășită și de 53% din avocați. 89% din judecători și 88% din procurori consideră că nivelul scăzut al încrederii se datorează și imaginii nejustificate create de mass-media, opinie împărtășită de 51% din avocați. 54% din judecători, 67% din procurori și 87% din avocați consideră că încrederea scăzută se datorează și deciziilor ilegale luate de unii judecători și procurori. Doar 14% din judecători și 28% din procurori consideră că încrederea scăzută este determinată de comportamentul majorității judecătorilor și procurorilor, în timp ce 73% din avocați au răspuns afirmativ la această întrebare. Aceste cifre sugerează că judecătorii și procurorii consideră că încrederea scăzută în justiție se datorează în principal unor factori care nu depind de ei, în timp ce marea majoritate a avocaților cred că încrederea scăzută se datorează ilegalităților admise de judecători și procurori.

Peste 90% din judecători și 75% din procurori sunt siguri că soluțiile judecătorilor nu sunt influențate din exterior, iar în cauzele lor justiția moldovenească va adopta hotărâri legale.

Calitatea actelor emise de justiția moldovenească a fost deseori criticată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO). În pofida acestui fapt, 97% din judecători, 88% din procurori și 53% din avocați au afirmat despre calitatea actelor emise de judecători că este bună. 75% din judecători, 93% din procurori și doar 29% din avocați au fost de acord cu următoarea afirmație – calitatea actelor emise de procurori este bună.

Fiind întrebați dacă remunerarea actuală a judecătorilor este suficientă pentru a asigura acestora independență și imparțialitate, doar 6% din judecători, 15% din procurori și 62% din avocați au răspuns afirmativ. În anul 2020, cu această afirmație erau de acord 39% din judecători, 53% din procurori și 58% din avocați. Aceste cifre confirmă o scădere bruscă a specialiștilor care cred că salariile judecătorilor sunt suficiente. Cu adevărat, [potrivit unei analize a CRJM](#), din țările membre ale Consiliului Europei, Republica Moldova plătea în 2022 cel mai prost judecătorii săi. De asemenea, mai mult de 80% din judecători, procurori și avocați cred că salariul grefierilor și asistenților judecătorilor și procurorilor nu este suficient.

50% din judecători consideră în 2023 că CSM apără eficient independența judecătorilor. În 2020, doar 31% din judecători considerau la fel. În 2023, 57% din judecători considerau că activitatea CSM este transparentă, cu 4% mai puțin decât în 2020. Fiind întrebați dacă consideră că CSM acționează independent, nefiind controlat politic, doar 47% din judecători au fost de această opinie. În ceea ce privește numirea în funcție a judecătorilor, ca și în anul 2020, 69% din judecători au declarat că aceasta se bazează pe merit, iar 61% din judecători au declarat că promovarea judecătorilor se bazează pe merit, cu 13% mai mult decât în 2020. Aceste cifre sugerează că CSM are încă de lucru pentru a obține o mai mare încredere din partea judecătorilor.

Atât judecătorii, cât și procurorii și avocații au fost întrebați în ce măsură sunt de acord cu evaluarea externă anunțată de autorități. Numărul judecătorilor care susțin această reformă (40%) este mai mare decât al celor care nu o susțin (35%), iar 25% din judecători au o atitudine neutră față de ea. În cazul procurorilor, 39% nu sunt de acord cu evaluarea externă, 27% o susțin, iar 35% au o atitudine neutră. Peste 70% din avocați susțin reforma. Numărul susținătorilor acestei reforme a crescut simțitor din 2020 până în 2023. Judecătorii și procurorii de asemenea au fost întrebați dacă ar accepta să fie supuși evaluării externe. 64% din judecători și 62% din procurori au răspuns afirmativ, 10% din judecători și 11% din procurori au răspuns că vor demisiona, iar 23% din judecători și 26% din procurori au declarat că încă nu știu cum vor proceda.

Fiind întrebați în 2023 despre percepția nivelului corupției în țară, 12% din judecători, 7% din procurori și 3% din avocați au declarat că în Republica Moldova nu există corupție, iar 33% din judecători, 43% din procurori și 64% dintre avocați au răspuns că în Moldova există multă corupție. 46% din judecători, 63% din procurori și 59% din avocați consideră că în Parlament există multă corupție. 43% din judecători, 62% din procurori și 61% din avocați consideră că în Guvern

Judecătorii și procurorii consideră că încrederea scăzută în justiție se datorează atacurilor politicianilor și ale presei. Ei cred că corupția în justiție este mai mică decât în Președinție.

există multă corupție, comparabil cu nivelul percepției corupției din Centrul Național Anticorupție (CNA). 22% din judecători, 35% din procurori și 24% din avocați consideră că în Președinție există multă corupție. Cele trei profesii au declarat că în profesiile lor nivelul corupției este mai scăzut ca în Președinție, instituția cea mai puțin coruptă potrivit Barometrului Opiniei Publice.

Toate cele trei profesii au menționat drept cele mai corupte instanțe judecătorești curțile de apel, urmate de CSJ. Din organele de autoadministrare a judecătorilor, cele trei profesii au identificat CSM drept instituția cu cel mai înalt nivel al corupției. Fiind întrebați despre cea mai coruptă procuratură, reprezentanții celor trei profesii au arătat spre Procuratura Anticorupție, urmată de Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS). Totuși, față de anul 2020, în 2023 de două ori mai puțini judecători și de trei ori mai puțini avocați au susținut că Procuratura Anticorupție este cea mai coruptă procuratură. Aceeași tendință a fost observată și în cazul PCCOCS. Dintre organele de autoadministrare ale procurorilor, judecătorii, procurorii și avocații au arătat spre CSP, urmat de INJ și Colegiul de selecție al procurorilor ca fiind cele mai corupte. Potrivit avocaților și procurorilor, în avocatură cea mai multă corupție există în Comisia de licențiere a profesiei de avocat. Judecătorii au menționat avocații de rând drept categoria cea mai coruptă.

Fiind întrebați despre cauzele corupției, toate cele trei profesii au indicat spre salariile mici (82% din judecători, 95% din procurori și 69% din avocați), neatragera la răspundere a corupților (76% din judecători, 77% din procurori și 89% din avocați), lipsa de transparență a organelor de conducere și autoadministrare (67% din judecători, 70% din procurori și 78% din avocați) și deficiențele în sistemul de selecție și promovare în carieră (71% din judecători, 80% din procurori și 88% din avocați).

COMBATEREA MALTRĂTĂRII – STAGNARE SAU PROGRES PENTRU REPUBLICA MOLDOVA?

În perioada 19-21 septembrie 2023, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va verifica măsurile pe care le-a întreprins Republica Moldova în vederea [executării grupului de cauze Levița](#). Acest grup este constituit din hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) prin care au fost constatate aplicarea maltratării de către poliție, neinvestigarea eficientă a acesteia, condamnarea în baza „probelor” obținute în urma maltratării, neacordarea asistenței medicale adecvate deținuților etc. Grupul Levița relevă probleme structurale, încă neexecutate de către Republica Moldova.

La 26 iulie 2023, CRJM a transmis Comitetului de Miniștri [o comunicare](#) despre garanțiile și impactul măsurilor întreprinse de către autorități în vederea prevenirii și combaterii maltratării. În anul 2022, numărul de plângeri privind aplicarea maltratării, deși a scăzut, rămâne a fi îngrijorător (485). La fel a fost înregistrată una dintre cele mai mici rate a investigațiilor inițiate și trimise în instanță (3%),

Rata de condamnare pentru aplicarea torturii este foarte mică, fapt ce generează impunitate pentru tortionari.

iar rata de condamnare a persoanelor care au aplicat tortura este și mai scăzută. Conform [unui studiu recent elaborat](#) de CRJM, durata medie a pedepsei cu închisoarea pentru maltratare este de 5,5 ani, iar cea mai lungă este de 8 ani. În toate cazurile în care judecătorii au impus o sentință de închisoare mai mică de 5 ani, executarea pedepsei a fost suspendată, uneori fără motive concludente.

Deși la nivel de politici ce țin de combaterea maltratării s-au înregistrat progrese, la implementarea acestora, progrese substanțiale nu au fost observate. CRJM a îndemnat repetat Comitetul de Miniștri să solicite autorităților moldovenești transferul instituțiilor de detenție preventivă de la Ministerul Afacerilor Interne la Ministerul Justiției, iar personalul medical din unitățile de detenție provizorie să fie trecut în subordinea Ministerului Sănătății. La fel este necesară îmbunătățirea calității investigațiilor privind acuzațiile de maltratare, tratarea cu prioritate a acestor cazuri și asigurarea că persoanele suspectate de maltratare sunt suspendate imediat din funcție și rămân astfel pe întreaga durată a investigației, acest aspect fiind rareori respectat.

Conform [raportului Comitetului de Miniștri](#) privind executarea hotărârilor CtEDO, la finele anului 2022, Republica Moldova avea neexecutate 153 de cauze, dintre care 7 cauze de referință (care presupun probleme structurale sau sistemice). În ceea ce privește numărul cauzelor neexecutate pendinte, Moldova este pe locul 8 din cele 46 de țări membre ale Consiliului Europei.

În vederea eficientizării executării hotărârilor CtEDO și prevenirii de violări similare pe viitor, organizațiile necomerciale pot transmite comunicări către Comitetul de Miniștri despre măsurile întreprinse de către stat. Modalitatea întocmirii acestora este descrisă în [manualul „Implementarea hotărârilor CtEDO”](#) elaborat de European Implementation Network.

I PE SCURT

În luna iulie 2023, Comisia Pre-vetting a publicat ultimele patru decizii cu privire la evaluarea candidaților la Consiliul Superior al Procurorilor (CSP). Astfel, la **6 iulie 2023**, Comisia a anunțat despre promovarea evaluării de către [Aliona Nesterov](#) și [Eduard Panea](#), iar la **12 iulie 2023** a fost anunțată nepromovarea evaluării de către candidații [Vasile Plevan](#) și [Gheorghe Graur](#). Din totalul de optsprezece candidați înscriși în concursul pentru CSP, opt au promovat evaluarea, șapte fiind procurori de carieră și o persoană din rândul societății civile (propusă de Academia de Științe). Ceilalți zece nu au promovat evaluarea, dintre care trei s-au retras din concurs, iar unul nu a depus în termen declarația pentru cinci ani. Cinci candidați care nu au promovat evaluarea au contestat deciziile Comisiei la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). La 1 august 2023, CSJ a anulat deciziile Comisiei Pre-vetting cu privire la candidații [Anatolie Gîrbu](#), [Vitalie Codreanu](#) și [Cristina Gladcov](#), obligând Comisia să reia evaluarea acestora. La 19 iulie 2023, CSP a **stabilit data** Adunării Generale a Procurorilor pentru 23 august 2023, în cadrul căreia urmează a fi aleși noii

membri CSP din rândul procurorilor care au promovat pre-vettingul. Mai multe detalii despre audierile candidaților la CSP a se vedea în Buletinele informative CRJM nr. 56 și nr. 57.

La **3 iulie 2023**, Institutul Național al Justiției (INJ) a **anunțat** demararea concursului de admitere pentru formarea inițială în perioada octombrie 2023 – aprilie 2025. INJ a prevăzut 30 de locuri pentru candidații la funcția de judecător și 15 locuri pentru candidații la funcția de procuror. Cererile pentru înscrierea la concurs pot fi depuse **online**, în sistemul informațional al INJ, până la 18 august 2023. Candidații trebuie să întrunească condițiile pentru ocuparea funcțiilor de judecător și de procuror stabilite în **Legea cu privire la statutul judecătorului și Legea cu privire la Procuratură**.

La **4 iulie 2023**, membrii Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) **l-au ales pe Sergiu Caraman** în calitate de președinte interimar al CSM. Acesta a fost ales cu votul celorlalți șapte membri, după ce candidații care și-au exprimat intenția de a ocupa această funcție, Vasile Șchiopu și Ion Guzun, nu au acumulat numărul necesar de voturi. Interimatul funcției va fi deținut până la alegerea președintelui CSM. **Conform legislației**, președintele CSM este ales pentru 2 ani, prin votul majorității din cei 12 membri ai CSM. În prezent, există poziții vacante în cadrul CSM. Acestea urmează a fi ocupate de un judecător din cadrul curților de apel, unul – din cadrul Curții Supreme de Justiție, și trei membri non-judecătorești, după ce vor fi evaluați de Comisia vetting.

La **18 iulie 2023**, șefa Procuraturii Anticorupție (PA), Veronica Dragalin, a **anunțat** despre trimiterea în judecată a unui episod din dosarul „Frauda Bancară” în privința lui Vladimir Plahotniuc. Acesta este **acuzat** de săvârșirea infracțiunii de creare și conducere a unei organizații criminale, escrocherie și spălarea banilor. Potrivit PA, în perioada 2013-2015, Vladimir Plahotniuc ar fi beneficiat de sume sustrate din Banca de Economii, Unibank și Banca Socială în valoare de 39 284 000 USD și 3 518 705 EUR, care au fost ulterior utilizate în interes personal și în interesul organizației criminale vizate. Totodată, PA a înaintat un demers repetat către Biroul Național Central Interpol din Republica Moldova, solicitând o adresare suplimentară la Secretariatul General al Organizației Internaționale a Poliției Criminale INTERPOL în vederea emiterii unei decizii de căutare internațională a lui Plahotniuc.

La **21 iulie 2023**, CRJM a prezentat Parlamentului **opinia juridică** privind **proiectul de modificare** a Codului penal și a Codului contravențional, votat în prima lectură la 23 iunie 2023. Anterior, CRJM a prezentat Ministerului Justiției mai multe propuneri de îmbunătățire a acestuia (opiniile nr. 22/22, nr. 37/22 și 24/23). Propunerile se referă la înăsprirea sancțiunilor penale pentru divulgarea materialelor urmăririi penale, pentru refuzul martorilor de a da depoziții, redefinirea injuriei contravenționale și excluderea calomniei, introducerea răspunderii penale a învinutului, inculpatului și a condamnatului pentru declarații false, precum și decriminalizarea parțială a infracțiunii de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate.

La **27 iulie 2023**, o instanță de judecată a Federației Ruse **l-a condamnat** în lipsă pe Veaceslav Platon la 20 de ani de închisoare. Instanța a mai dispus aplicarea unei amenzi în valoare de 2,5 milioane ruble și confiscarea proprietăților acestuia, în beneficiul statului. El a fost găsit vinovat de retragerea ilegală de fonduri în valută străină din Federația Rusă de peste 126 de miliarde de ruble. Potrivit constatărilor, acesta împreună cu Vladimir Plahotniuc, Renato Usatîi și acționarul Victoriabank, Alexander Korkin, au creat o schemă de retragere a banilor din Rusia. Este vorba despre așa-numitul dosar „Laundromat” vizând spălarea banilor rusești prin Moldova. În prezent, Veaceslav Platon **se află** în Marea Britanie.

La **31 iulie 2023**, Parlamentul a aprobat un **proiect de lege** care prescrie o interdicție electorală de 3 ani pentru membrii Partidului „Șor”, urmare a **declarației acestuia ca fiind neconstituțional**. Inițiativa interzice anumitor persoane să candideze în alegeri, inclusiv: membrii organului executiv al partidului, și cei care dețin poziții electivă, precum primarii și consilierii locali. Inițial, interdicția a acoperit și listele de candidați pe listele suplente ale partidului, dar această limitare a fost eliminată după critici din partea organizațiilor societății civile. În plus, legea înăsprește sancțiunile pentru corupția electorală. Autoritățile electorale, cu sprijinul organelor de aplicare a legii vor avea capacitatea de a detecta și sancționa mita electorală, sancțiunile incluzând potențiala descalificare a candidatului. De asemenea, au fost propuse două articole noi în Codul penal, referitoare la corupția politică activă și pasivă. Acestea se referă la oferirea sau primirea de bani sau alte privilegii pentru a părăsi o formațiune politică și a se alătura alteia.

La **31 iulie 2023**, Parlamentul a **adoptat** în lectură finală Legea taxei de stat, care vine să înlocuiască integral **actuala lege**. Noua lege va intra în vigoare la 1 ianuarie 2024. Una din principalele prevederi este eliminarea plafoanelor mărimii taxei de stat pentru examinarea cauzelor judecătorești, care la moment sunt în mărime de 25 000 MDL pentru persoane fizice și 50 000 MDL pentru persoane juridice. Adicional, a fost majorată mărimea taxelor de stat, autorii motivând prin necesitatea ajustării prevederilor legii la realitățile economice curente. Totodată, a fost instituită o taxă nouă, denumită taxa de timbru. Aceasta este în mărime de 200 MDL și urmează a fi încasată la contul instanței judecătorești, de la persoanele fizice și juridice, pentru toate cauzele civile, de contencios administrativ și privind contestațiile contravenționale și la exercitarea căilor de atac. Taxa de timbru este nesusceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepția unor cazuri expres prevăzute în lege. Mai multe detalii privind principalele reglementări cu element de noutate a se vedea pe **blogul CRJM**.

I ECHIPA CRJM

Ilie CHIRTOACĂ
Președinte

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Daniel GOINIC
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Vladislav GRIBINCEA
Director de Program

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Natalia ROTARU
Specialistă în Comunicare

Andrei NASU
Consilier juridic

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic. Puteți susține activitățile de cercetare și advocacy ale CRJM printr-o [donatie online](#)

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva